

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Hogeschool van Amsterdam
Onderwijs en Opvoeding

JONGENS, WAT IS ER AAN DE HAND?

Een actieplan van het Instituut voor Interdisciplinaire Studies, om het onderpresteren bij mannelijke studenten op de Universiteit van Amsterdam en de Hogeschool van Amsterdam aan te pakken.

Dr. Carine Ex
Dr. Bert de Reuver
Drs. Jens van Tricht

Inhoud

Samenvatting

1. Inleiding
2. Opdracht
3. Werkwijze
4. Analyse
5. Conclusie: kansen door getrapt sluiswerk
6. Advies: een trappenplan

Samenvatting

Het gaat niet goed met de onderwijsloopbaan van veel jongens in Nederland. Signalen daarvan worden de laatste jaren sterker en komen uit verschillende hoek. Jongens presteren onder hun niveau of verlaten voortijdig het onderwijs. Hierdoor dreigen ze ook maatschappelijk steeds meer buiten de boot te vallen.

Dit is de rapportage van een verkennend onderzoek over het verbeteren van studiesucces bij jongens in het hoger onderwijs, dat het Instituut voor Interdisciplinaire Studies (IIS) van de Universiteit van Amsterdam heeft laten uitvoeren. Op basis van interviews met specialisten en een voorlopige inventarisatie van literatuur is de problematiek geanalyseerd. De uitkomst van dit onderzoek is dat de 'jongensproblematiek' voor de Hogeschool van Amsterdam en de Universiteit van Amsterdam te ernstig is om links te laten liggen.

Dit rapport mondt uit in een plan dat het IIS samen met de HvA - Onderwijs en Opvoeding de komende vier jaar wil uitvoeren (hoofdstuk 6). In dit plan wordt de problematiek van onderwijsprestaties van jongens in het hoger onderwijs aangepakt vanuit een gecombineerd theoretisch – praktisch perspectief.

1 Inleiding

Het gaat niet goed met veel jongens in Nederland. Signalen daarvan worden de laatste jaren sterker en komen uit verschillende hoek: het onderwijs, de jeugdhulpverlening, de gezondheidszorg, de opvoedingswereld en zelfs uit de wereld van de vrije kunsten. Jongens dreigen de boot te missen. Jongens vergooien hun kansen in het onderwijs, prijzen zichzelf uit de markt of worden onzichtbaar. Jongens worden een probleem.

In het hoger onderwijs worden jongens ingehaald door meisjes. Meisjes stromen vaker door naar het hoger onderwijs, presteren daar beter, haken minder snel af en – wat in het hoger onderwijs steeds meer urgentie krijgt – halen eerder de eindstreep.

Hoger opgeleide ouders zien hun zonen op de maatschappelijke ladder dalen. Een op de vijf jongens heeft een lagere opleiding dan zijn ouders (SCP 2010). Daarnaast lijken juist de zonen van hoger opgeleide ouders het spoor bijster te raken. Gamen en blowen wordt het zelfverkozen alternatief tegen het onontkoombare gevoel de zin van het leven niet te kunnen grijpen.

De laatste jaren zijn er uiteenlopende, snelle verklaringen gegeven voor de problemen met jongens. Deze varieerden van een op meisjes toegesneden onderwijssysteem met een voor jongens nadelige ‘talige’ methodiek, een te grote nadruk op emotionele communicatie in het curriculum, tot het ontbreken van mannelijke rolmodellen in onderwijs, opvoeding en kinderopvang. Ook de postmoderne samenleving zou jongens op achterstand zetten. Door de groeiende aandacht voor vrouwelijke waarden en normen – aangeduid met ‘feminisering’ – zouden mannelijke waarden uit de gratie raken. Daarnaast zou de kennis- en diensteneconomie de teloorgang betekenen voor het verdwijnen van vakmanschap en de daarmee verbonden beroepstrots en mannelijke kwaliteiten. Mannen zitten in een identiteitscrisis, zo beweren sommige auteurs. Want waar zijn mannen nog voor nodig, nu economische zelfstandigheid en IVF tot de mogelijkheden behoren en vrouwen voor hun bestaanszekerheid dus niet langer zijn aangewezen op de man?

Is het ‘probleemgedrag’ van jongens een tijdelijk symptoom van een uit balans geraakt maatschappelijk systeem? Gedrag dat weer een balans zal vinden waardoor het probleem vanzelf verdwijnt? Dan is het geen probleem waar we wakker van zouden moeten liggen. Óf gaat het om een dieper sociaal en cultureel veranderingsproces dat ontwrichtend doorwerkt in het leren en de levensweg van jongens en mannen?

Deze rapportage is de uitkomst van een verkennend onderzoek over het teruglopende studiesucces bij jongens in het hoger onderwijs, dat Carine Ex (HvA), Bert de Reuver (IIS/UvA) en Jens van Tricht (Van Tricht Advies) in de periode februari tot juli 2011 in opdracht van het Instituut voor Interdisciplinaire Studies uitvoerden. Er zijn gesprekken gevoerd met specialisten binnen en buiten de universiteit en er is een beperkt deskresearch uitgevoerd. Deze rapportage biedt een verslag van de opzet van het onderzoek en de analyse van gegevens. Afgesloten wordt met conclusies, een serie aanbevelingen om aan de slag te gaan met de ‘jongensproblematiek’.

De drie auteurs zijn de specialisten die betrokken waren bij dit vooronderzoek zeer dankbaar. Door hun deskundigheid, hun creatieve meedenken en hun engagement bij het thema kon dit onderzoek adequaat en in korte tijd worden uitgevoerd.

Instituut voor Interdisciplinaire opleidingen, UvA, september 2011

Dr. Carine Ex

Dr. Bert de Reuver

Drs. Jens van Tricht

2 Opdracht

In februari 2011 gaf het IIS aan Carine Ex (HvA), Bert de Reuver (IIS/UvA) en Jens van Tricht (Van Tricht Advies) de opdracht een advies uit te brengen over het onderpresteren van jongens in het hoger onderwijs.

Dit advies zou in ieder geval moeten bevatten:

- een probleemdefiniëring,
- een onderbouwing van de relevantie van een uit te voeren onderzoek en/of andere vervolgstappen,
- meer inzicht in aannames en vooronderstellingen,
- een inventarisatie van uitgevoerd en lopend onderzoek,
- een overzicht van relevante onderzoekers, experts en organisaties in Nederland,
- een inventarisatie van mogelijk samenwerkende partners, onder wie in ieder de geval de HvA.

3 Werkwijze

In wisselende duo's hebben de onderzoekers gesprekken gevoerd met acht specialisten, deskundigen van binnen en buiten de universiteit, op het gebied van de problematiek van jongens. Selectie kwam tot stand op grond van de publicaties van de deskundigen. Daarnaast is er – vooral wat de reflectieve practioners betreft – geput uit de netwerken van de drie onderzoekers.

Bij de gesprekken is de techniek van het open interview gebruikt: een combinatie van een gesprek en een aantal startvragen over vastgestelde onderwerpen. Standaard duurden deze gesprekken een uur. Als de geïnterviewde aangaf langer door te willen praten is daar ruimte voor gemaakt. Gesprekken vonden in de regel plaats op de locatie van de geïnterviewde.

Aan de geïnterviewden is met nadruk gevraagd het achterste van hun tong te laten zien. Daardoor kwamen niet alleen gegevenheden, opvattingen, praktijken en analyses naar voren, maar ook bezwaren, twijfels, onzekerheden inzake onderzoek en de toekomst van jongens in Nederland. In alle gevallen is het tot een echt gesprek gekomen. Een aantal gesprekken kenden een brainstormend karakter.

Van de gesprekken zijn korte verslagen gemaakt. Deze zijn niet geautoriseerd en zijn daarom niet in deze rapportage opgenomen.

Naast de gesprekken is er een voorlopige inventarisatie van literatuur gemaakt. De geïnterviewden vormden een belangrijke bron om relevante publicaties op het spoor te komen.

4 Analyse

De gesprekken en de inventarisatie van literatuur leidden naar de onderstaande analyse. De analyse laat zich uiteenleggen in vijf niveaus:

- Een steeds meer erkend probleem
- Verschillende opvattingen over de aard en ernst van het probleem
- Verschillende verklaringen - verschillende oplossingen
- Gebrek aan consensus
- Kloof tussen reflectieve practioners en theoretici

4.1 Een steeds meer erkend probleem

De 'jongenscrisis' is niet langer alleen een mediaverschijnsel. Een ronde langs wetenschappers, wetenschapjournalisten en reflectieve practioners leert dat 'het jongensprobleem' algemeen wordt (h)erkend. Jongens in onze samenleving doen het, vooral in het onderwijs, minder goed dan meisjes. En dat is nieuw en niet eerder in de geschiedenis vertoond (Ten Broeke). De belangstelling voor het onderwerp is groot, waarbij vooral vanuit de praktijk de urgentie voelbaar is. Schooldirecteuren baart het zorgen, studentendecanen zoeken aandacht voor het probleem, pionierende wetenschappers vorsen naar verklaringen.

4.2 Verschillende opvattingen over de aard en ernst van het probleem

Maar hoe groot is het probleem en welke verklaringen heeft men? Dezelfde cijfers worden door onderzoekers vooralsnog verschillend geïnterpreteerd. Waar de een in de feiten aanleiding ziet om de achteruitgang van jongensprestaties te relativiseren, ziet de ander het juist als bewijs voor het probleem. Volgens Tavecchio bijvoorbeeld, vallen de prestaties in het onderzoek van Driessen (2010) relatief gunstig voor jongens uit, omdat het hier om de groep jongens gaat die *niet* zijn uitgevallen en dat geeft volgens hem dus een vertekend en positiever beeld van de werkelijkheid. Eens is men het overigens wel over de ongunstigere schoolloopbanen van jongens ten opzichte van meisjes: meer uitval, meer uitstroom naar lagere niveaus, en meer doublure. Internationaal (VS en Engeland bijvoorbeeld) wordt het probleem ook erkend, het beperkt zich dus niet tot Nederland alleen.

4.3 Verschillende verklaringen - verschillende oplossingen

De onderwijsachterstand van jongens wordt vanuit verschillende invalshoeken verklaard. Evolutionair-biologische, onderwijskundige, sociologische, psychologische en pedagogische verklaringen zijn uit de interviews naar voren gekomen.

De *evolutionair-biologisch* georiënteerde wetenschappers gaan mede op basis van hersenonderzoek uit van oriëntatieverschillen in jongens en meisjes die een biologisch-evolutionaire oorsprong kennen. De verschillen in 'voorkeursgedrag' tussen de gemiddelde man en vrouw, maken jongens minder en meisjes meer geschikt voor het huidige onderwijssysteem. Meisjes passen zich door hun evolutionaire blauwdruk gemakkelijker aan, zijn rustiger in de klas en hebben baat bij onderwijsmethodieken die een beroep doen op zelfstandigheid, ijver, samenwerking en communicatie. Vanuit de evolutionair-biologische invalshoek naar jongens gekeken, valt op dat zij onderzoekend zijn, beweeglijk en competitief. Jongens hebben in het huidige onderwijssysteem dus het nakijken en het groot aantal vrouwen voor de klas, die pedagogisch-didactisch minder oog zouden hebben voor de manier waarop jongens leren, maakt het hen niet gemakkelijker.

Onderwijskundig worden verklaringen voorts gezocht in te talige methodieken en het ontbreken van lesmethoden en -materiaal die de proefondervindelijke houding en 'dadendrang' van jongens zouden stimuleren (Tavecchio).

In meer *psychologische* verklaringen wordt belang gehecht aan sekserol-identificatie: mannelijke rolmodellen voor jongens en vrouwelijke voor meisjes. Het doorgaans door vrouwen gedomineerde onderwijs helpt jongens niet, mede doordat vrouwelijke leerkrachten jongens in de regel lastiger en minder gemakkelijk in de omgang vinden dan meisjes. En lastiger gedrag wordt in de les meestal niet constructief beloond, maar met strikte hand bestreden. De negatieve beeldvorming in en buiten de klas leidt vervolgens tot het psychologisch fenomeen van de 'self-fulfilling prophecy'. Als jongens publiekelijk een negatiever imago krijgen, gaan ze zich daar uiteindelijk ook naar gedragen, is de gedachte. Geredeneerd vanuit een genderperspectief werkt dat benadrukken van wezenlijke verschillen tussen mannen en vrouwen die 'self-fulfilling prophecy' juist in de hand (Ten Broeke).

Sociologische verklaringen wijzen op een sterk feminiene samenleving die jongens in hun waarde aantast, mannelijke waarden naar de achtergrond doet verdwijnen en de vanzelfsprekende en evolutionair bepaalde behoefte aan 'meten' en 'winnen' doet doodslaan als een tennisbal in nat zand (Koerselman en Delfos). De neiging om je als jongen psychologisch terug te trekken uit de ratrace die door vrouwen gewonnen lijkt te worden, ligt vervolgens voor de hand. Wat jongens én meisjes beiden nodig hebben, zegt Delfos, is een omgeving waarin zij zich veilig voelen. Alleen vanuit een gevoel van psychologische veiligheid kan er worden gepresteerd, anders ontstaat er zelfkritiek. Jongens presteren onder hun niveau, omdat zij zich in het huidige feminiene klimaat niet langer veilig voelen. Het klimaat drukt hun behoefte om zichzelf 'neer te zetten' en 'leren door te doen' weg. Onaangeraakt door hun omgeving, zou je kunnen typeren, kiezen zij ervoor niet meer mee te doen. Maar dat geldt volgens Delfos ook voor de zich onvoldoende manifesterende 'excellerende' meisjes. In haar beleving treft het probleem dus niet alleen jongens, maar ook meisjes en hiermee lijkt er sprake van een breder *maatschappelijk* probleem. Daarnaast hebben jongens behoefte aan begrenzing en gezag, zegt zij. En hiermee doet ook de *pedagogiek* als invalshoek haar intrede. Vaders, voegt Koerselman toe, vervullen een steeds minder vanzelfsprekende gezagsrol waardoor zonen hun vaders als rolmodel en als concurrent kwijtraken. Zonen raken hun doel kwijt en dobberen rond.

4.4 Gebrek aan consensus en interdisciplinaire samenwerking

Consensus over de ernst, omvang en oorzaken van de 'jongenscrisis' lijkt momenteel nog te ontbreken. Er zijn veel plausibele gedachten, vaak geponeerd vanuit eigen perspectief of onderzoek. Daarnaast lijkt er behoefte aan ondersteunende cijfers. Duidelijk is dat het 'jongensprobleem' niet eenduidig te verklaren is. Het is een multi-dimensioneel probleem dat om een interdisciplinaire benadering vraagt, maar tussen de dimensies bestaat wel degelijk samenhang: aanleg, psychologie, sociologie, pedagogiek, onderwijs en maatschappelijke structuren werken naadloos op elkaar in.

4.5 Kloof tussen reflective practioners en theoretici

Daarnaast bestaat er een kloof tussen mensen uit de theorie en mensen uit de praktijk. Waar de theoretici zich minder snel laten verleiden tot het innemen van stelling en actie, voelen de practici urgentie en de noodzaak tot oplossingsgericht denken en handelen. Analyse lijkt nodig om snelle conclusies en vooringenomen standpunten te vermijden en het 'jongensprobleem' werkelijk te doorgronden. Hoe groot is het probleem en hoe veelzijdig? De zwartepiet eenzijdig toeschuiven naar onderwijs of aanleg doet de complexiteit van het jongensprobleem tekort. Een collegereeks waar het 'jongensprobleem' vanuit verschillende perspectieven wordt belicht geeft de mogelijkheid om het probleem breed voor het voetlicht te brengen en van daaruit specifiek uit te werken in samenwerking met wetenschappers, de praktijk en de jongens zelf.

5 Conclusie: kansen via getrapte sluiswerk

In dit hoofdstuk worden conclusies uit het onderzoek getrokken en worden de kansen uitgewerkt, die er blijken te liggen voor vervolgstappen. In de samenvattende conclusie van dit hoofdstuk wordt de daarbij passende strategie beschreven met behulp van de metafoor van een getrapte sluis.

Het vooronderzoek maakt duidelijk dat er een afstand is tussen de mogelijkheden van het IIS om dit probleem aan te pakken en de complexiteit van een interdisciplinair opgezet onderzoeksproject over 'jongensproblematiek'. Toch hoeft dit geen reden zijn voor het IIS om af te zien van volgende stappen. Integendeel, vervolgacties bieden een uitgelezen kans voor het IIS:

- a) om zich te profileren als innovator van hoger onderwijs door een voortrekkersrol te spelen bij het oplossen van fundamentele problematiek in het hoger onderwijs in Nederland.
- b) om praktische onderzoekservaring op te doen door het opzetten, uitvoeren en begeleiden van interdisciplinair onderzoek over een relevant, complex thema. Een project *Jongens, wat is er aan de hand?* kan fungeren als een interdisciplinaire proeftuin voor onderwijsverbetering.

Hoe kunnen die voortrekkersrol en proeftuin van onderwijsverbetering gestalte krijgen?

5.1 Ontwikkelen van gevarieerd onderwijs voor verschillende groepen studenten

Hoger onderwijs dat zich richt op de betere studenten blijkt vooral middelmatige studenten aan te trekken, en verhoudingsgewijs weinig jongens. Deze trend lijkt zich in andere onderwijssectoren ook te voltrekken. Meisjes zijn met een opmars bezig, de onderwijsprestaties van jongens blijven achter, in elk geval op de korte termijn. Op de lange termijn zijn er nog altijd meer jongens die promoveren en in de hogere regionen van de arbeidsmarkt terecht komen.

Voor de UvA en de HvA is het van groot belang om zowel de grote middenmoot van studenten (jongens en meisjes) goed te bedienen, als om bijzondere talenten de kans te geven zich te ontwikkelen. Het ontwikkelen van gevarieerd onderwijs dat aansluit bij specifieke behoeften van de verschillende groepen studenten is daarbij van groot belang. Dit geldt nu al, maar zal in de nabije toekomst nog urgenter worden als de huidige ontwikkelingen inzake de positie van jongens in basisonderwijs en voortgezet onderwijs zich met de generaties mee verplaatsen naar het wetenschappelijk onderwijs.

5.2 Wat zijn goede onderzoeksvragen?

Theoretisch is de 'jongensproblematiek' een interdisciplinaire Fundgrube, waarin het onderwerp door gezaghebbende wetenschappers vanuit verschillende disciplines en vanuit volkomen tegengestelde perspectieven wordt benaderd. Niet alleen gaat het hierbij over het aloude spanningsveld 'nature' versus 'nurture'. Ook speelt een rol of het onderwerp benaderd wordt vanuit de problemen die jongens *hebben* of de problemen die jongens *veroorzaken*. En het blijkt van groot belang of hiernaar gekeken wordt vanuit de praktijk die het belang van jongens voorop stelt, of die het belang van meisjes voorop stelt.

In zekere zin blijft een vraag *wat* precies het probleem is, *of* er wel een probleem is, en *wie* bepaalt wat het probleem is. Een belangrijke dimensie van de onderliggende thematiek is van wetenschapsdynamische aard; het gaat ook over de productie van kennis, over subjectiviteit en objectiviteit, over sociale wetenschappen versus natuurwetenschappen. En vooral: over de interactie tussen deze. Bij het verhelderen van dit soort vragen kan het IIS een intermediërende rol vervullen.

5.3 Partner worden in een netwerk

Verder onderzoek is een sine qua non voor een diepere analyse en voor het entameren van een dialoog met wetenschappers en andere specialisten. Gedegenheid, eigen basiskennis en deskundigheid zijn nodig om een aantrekkelijke gesprekspartner te worden. Dit vraagt om investering, in menskracht en financieel.

Hoewel het IIS geen onderzoeksinstituut is, vraagt het ontwikkelen van onderwijs op dit gebied om een investering ten aanzien van de verwerving, verdieping en verbinding van de uiteenlopende vormen van kennis en expertise die er inzake de jongensthematiek te vinden zijn. Aangezien experts uit verschillende disciplines en vakgebieden het onvoldoende met elkaar eens zijn over zowel de feiten als de analyse hiervan, stellen we ons met dit project ten doel zelf een solide basis op te bouwen van de kennis en inzichten, die er vanuit verschillende disciplines en praktijken worden aangedragen. Deze kennis en praktijken kunnen ons vervolgens in staat stellen zowel een valide en werkbare visie op het probleem te ontwikkelen, als daaraan vervolgstappen te verbinden die kunnen leiden tot een vruchtbare dialoog tussen onderzoekers, wetenschappers, praktijkwerkers en mannelijke studenten zelf.

Vervolgonderzoek en andere noodzakelijke activiteiten zijn alleen dan mogelijk wanneer die uitgevoerd worden met een kring van partners uit onderzoek, onderwijs en andere praktijken. Met een aantal partners is in dit vooronderzoek contact gelegd, onder meer via de interviews. Die contacten dienen zorgvuldig te worden verstevigd.

Het gaat om volgende personen:

- Asha ten Broeke, *Wetenschapsjournalist Kennislink*.
- Martine Delfos, *Klinisch Psycholoog. Lector Hogeschool Edith Stein*.
- René Hanson, *Directeur NOVA College Amsterdam West*.
- Dolf Hautvast, *APS / Expertisecentrum Werken met Jongens i.o.*
- Jelle Jolles, *Directeur Onderzoeksinstituut LEARN! VU; Auteur*
- Frank van Kampen, *Hoofd Studentzaken UvA*
- Frank Koerselman, *hoogleraar psychiatrie en psychotherapie UMC*
- Louis Tavecchio, *Emeritus Hoogleraar Pedagogiek UvA*
- Jelte Wicherts, *Vakgroep Methodenleer, Psychologie UvA*
- Lauk Woltring, *Werken met Jongens; Platform Jongens in Balans, Auteur*

5.4 Een realistische ambitie: bruggen slaan

Op langere termijn zou het doel moeten zijn om tot een vruchtbare en constructieve dialoog te komen over de complexe thema's die rond de gesignaleerde 'jongensproblematiek' aan de oppervlakte komen. Met een project kan noch het probleem volledig worden opgelost, noch de tot nu toe schijnbaar onoverbrugbare kloof tussen 'nature' en 'nurture' worden overbrugd, maar wel kan in ieder geval worden ingezet op een vruchtbare dialoog over deze kloof. Een dergelijke dialoog kan veel nuttige inhoudelijke, praktische en methodische kennis opleveren. Voorlopig is het al een mooi en realistisch langetermijn doel om gezaghebbende onderzoekers, wetenschappers én praktijkmensen uit uiteenlopende disciplines bij elkaar te brengen en met elkaar van gedachten te laten wisselen. Daarvoor is niet alleen een fysieke aanwezigheid noodzakelijk, maar vooral ook een gezamenlijk speelveld. Een realistisch subdoel voor dit langetermijn doel is dan ook het faciliteren van een 'level playing field' voor de verschillende spelers.

5.5 Strategie voor de korte termijn

De strategie voor de korte termijn bestaat er vooral uit om stap voor stap toe te werken naar het bovengenoemde 'level playing field'. Vanuit verschillende invalshoeken, langs verschillende wegen, met verschillende spelers en belanghebbenden, en op verschillende manieren werken we toe naar de gezamenlijke ruimte waarbinnen de jongensproblematiek zich in de ogen van allen bevindt.

5.6 Samenvattende conclusie: getrapte sluizen

De grote afstand tussen vertrekpunt enerzijds en anderzijds doelen en ambities is te groot voor het IIS om in een keer te overbruggen. Het IIS is in de eerste plaats een onderwijsinstituut. Op dit moment mist het IIS de organisatiekracht en de financiën om een project van een dergelijke omvang te managen.

Een voor de hand liggende conclusie zou daarom zijn: geen vervolg, want de doelen zijn moeilijk haalbaar en overstijgen voor een deel de missie van het IIS. Maar er is een andere benadering mogelijk, die van de getrapte sluizen. Om een groot hoogteverschil tussen twee rivieren of een kanaal en een rivier te overbruggen zijn prachtige stukjes ingenieurswerk ontwikkeld: getrapte sluizen met schutskolken.

De getrapte sluis is een prachtige metafoor voor een alternatieve, haalbare benadering:

- Met getrapte sluizen kun je stapje voor stapje het verschil tussen de realiteit van het onderwijsinstituut naar het hoger gelegen doel overbruggen.
- Via de schutskolken kun je mondjesmaat elementen van een hoger niveau op een lager niveau laten instromen.
- De ambitie blijft overeind: er is een duidelijk richtpunt, namelijk het hoogste niveau.

6 Aanbeveling: een trappenplan om greep te krijgen op de 'jongensproblematiek'

De bovengenoemde samenvattende conclusie laat zich vertalen in een haalbaar plan met vier traptreden.

Trede 1: Een interdisciplinaire collegereeks (2012 - 2013)

Het ligt voor de hand om dicht bij huis te beginnen. Interdisciplinair keuzeonderwijs is een core business van het IIS. Het IIS heeft daar veel ervaring mee en is er goed in. In het eerste semester van 2012 – 2013 kan een interdisciplinaire collegecyclus uitgevoerd worden over de jongensproblematiek.

Tot september is er voldoende tijd om titel, subthema's, gastdocenten en manier van werken zorgvuldig voor te bereiden. Hierbij kan het advies worden ingewonnen van de eerste kring van partners. Het ontwikkelen en uitbalanceren van het programma kan gebeuren door in gesprek te gaan met de gastdocenten. Het ligt voor de hand bestaande partners een rol te geven in het programma.

Bij de inrichting van het programma zal ook gedacht worden aan andere vormen dan de klassieke voordracht. De mogelijkheid van meer interactieve en levendige vormen van kennisoverdracht en kenniscommunicatie zullen worden onderzocht. Nagegaan zal moeten worden op welke wijze jongens een actieve rol kunnen krijgen bij opzetten en uitvoeren van deze collegereeks.

De doelgroep van deze collegereeks is breed: studenten, docenten van HvA, UvA en andere universiteiten en hogescholen, onderwijsmakers, beleidsverantwoordelijken, hulpverleners in de verschillende sectoren.

Belangrijke winst van deze reeks is dat de partners elkaar ontmoeten, waardoor een begin van een dialoog ontstaat.

Trede 2: Activiteitengebonden onderzoek

In het verkennend onderzoek is een voorlopige inventarisatie van literatuur gemaakt en is gesproken met experts. Om het trappenplan goed te kunnen uitvoeren is nader bronnenonderzoek nodig en zullen verdere gesprekken moeten worden gevoerd met experts. Het gaat hierbij om onderzoek dat primair dient om een wetenschappelijke fundering te geven aan de verschillende activiteiten uit het trappenplan.

Trede 3: jongens als klankbord (2012 – 2013)

Het is van belang om flankerend aan de meer theoretische invalshoek van de collegecyclus om ook vanuit de praktijk te werken en directe contacten te leggen met jongens. Daarbij kan gedacht worden brainstormsessies, interviews en andere activiteiten met jongens. Door Action Research kunnen deze gekoppeld worden aan bronnenonderzoek. Action Research heeft een meervoudige opbrengst: het verbetert de praktijk en levert theoretische en praktische kennis op. De uitkomsten van de Action Research kunnen uiteraard ingebracht worden binnen het grotere geheel van het project. Studentenzaken van de UvA heeft aangegeven dat hier mogelijk kansen liggen (Contactpersoon: Frank van Kampen). Een samenwerking in dezen met studentenzaken van HvA ligt voor de hand. In het kader van een aanpak bij UvA en HvA kan gezocht worden naar partners in het onderwijsveld.

Trede 4: Seminars (2013 -2014)

Een aantal interdisciplinaire seminars waar docenten van collegereeks (tree 1), reflectieve practioners (o.a. uit tree 2) en andere experts (2013 -2014) kennis met elkaar delen. Deze vierde trap is ook bedoeld als tussenstap naar trap 5, die van materialisatie. Tree 4 bereidt de materialisatie voor; verdiept het probleem, verkent de mogelijkheden van interdisciplinaire samenwerking en nodigt uit tot een interdisciplinaire samenwerking.

Trede 5: de gegeneerde kennis materialiseren (2015)

Bij trede 4 wordt geoogst door ontwikkelde kennis en kunde te materialiseren via uitwerkingen die elkaar onderling versterken. Gedacht wordt aan:

a) Werkboek

Publiceer een Werkboek 'Jongens' waar praktijkkennis en theoretische kennis samenkomen. Onderdelen van dergelijk publicatie kunnen zijn:

- Analyses en discussies uit de wereld van het onderzoek (vgl. Collegecycle, brainstormpools, reflectiefora hierboven)
- Interviews met/portretten van jongens en docenten/hulpverleners
- Verslagen van succesvolle praktijken gericht op veranderingskunde; good practices binnen en buiten het onderwijs.
- Een bronnenoverzicht
- Verluchtigd met foto's/afbeeldingen

b) Documentaire

In directe relatie tot het werkboek en de te organiseren conferentie (zie hieronder) kan een documentaire worden gemaakt.

Financiering: in overleg met de documentairemaker kan samenwerking worden gezocht met een productiefonds van de publieke omroep.

c) Studieconferentie

Het totale project kan worden afgesloten met een studieconferentie. Die bestaat uit twee gedeelten.

a) Een expertconferentie bedoeld voor specialisten: wetenschappers, reflectieve practioners en studenten.

b) Een tweede deel bestemd voor een breder publiek van geïnteresseerden.
Elementen:

- Keynote speakers
- Bijdragen van jongens
- Première van documentaire
- Workshops door betrokkenen bij het boek (wetenschappers en praktijkmensen)
- Presentatie van het werkboek Jongens, wat is er aan de hand?